

MÕNINGAT PAHAPILLIDEST

**Tehna Taavi ja Mare "okstest" sugupuus:
kes nad on, kus nad elavad / elasid, mida
teevad / tegid; mis on neist saanud?**

*Kirjutanud Taavi ja Mare pojapoeg John (Johannes) Pahapill Kanadas, juunikuul 2016
säilitamiseks EV Kirjandusmuuseumi kultuuriloolises arhiivis.
Autor tänab onupoega Jüri sõbraliku abi eest näpukate leidmisel.*

SISSEJUHATUS / TAGAPÕHI

TEHNA on talunimi Võhma külas, Mustjala vallas, Saaremaal. **TEHNA TAAVI** (1855-1921) on esimene tolles talus sündinud Pahapill. Temast sai Tehna peremees oma isa - **LAAS PAHAPILL** (1828-1880) pärit sama küla naabertalust - *Aadamalt*) - kaudu, kes (1854) abiellus Tehna talu tollase peremehe - **Taavi Trep** - tütre Reedaga (1834-1888); sellest algas Tehnal "Pahapillide ajajärk". Siin tuleb aga mainida veel ka seda, et perekonna-nime **Pahapill** juured ulatuvad kaugemale - vähemalt aastasse 1645, mil Võhma küla kirdepoolses naabruses elas mees nimega **Tõnnis Pahapill**. Aastate jooksul tekkis tema kodu ümber küla nimega **Pahapilli** (*ref. Eesti Entsüklopeedia 1994, 7. osa, lk. 139*), millel tänagi veel sama nimi. Kahjuks puudub siin-kirjutajal dokumenteeritud informatsioon sugulussuhtest (*kui seda oli*) oma vana-vanaisa Laas Pahapilli ja 183 aastat varem elanud Tõnnis Pahapilli vahel. Sellest aga väiteid varem koostatud Pahapillide sugupuule baseeruva Pereraamatu eessõnas. Raamatu avalikustatud koopia on veebis - aadress antud k.o. kirjutise lisas.

Septembris 1897 abiellub Laasi ja Reeda esimene poeg **TAAVI** (*tema teine abielu!*) **MARE ANG**iga (1867-1946) naabertalust Angestelt. Peale Taavi surma *saab* Tehna talu omanikuks tema lesk Mare. Nende esimene poeg **JULIUS** (1901-1986) koos abikaasaga - **HELEENE** (1907-1994, *neiuna Saagpakk*), korraldavad Tehna talutöid Taavi vanaduspäevil, samuti peale Taavi surma. 1930-ndate keskpaigu ehitatavad Julius ja Heleene Tehnale

uue ja moodsa talumaja, mis on püsinud tänapäevani - sellest lähemalt kirjutise kolmandas peatükis.

SISUKORD

Peatükk - peatüki alg-lehekülg:

- 1 - Pahapillid lahkuvad Tehnalt - 2
- 2 - Põgenemine Rootsi - 3
- 3 - Veel Tehna rahvast ja talumajast - 6
- 4 - Mõningat Juliuse perest Rootsis ja Kanadas - 8
- 5 - Välis- ja kodu-Eesti Pahapillide suhted - 13
- 6 - Tehna Johannese abi EV valitsusele - 16
- 7 - Lõppsõna - 17
- 8 - Lisad: A - Kirjutises antud viidete e-aadressid - 18
  - B - Tehna ja Pahapilli külade asukohad - 19
  - C - Pilte P-A 2011. a. kokkutulekust - 20

1 - Miks / millal lahkuvad Pahapillid Tehnalt?

Nii, nagu me Eesti lähiajaloo teame, olid riigil ja ta rahval taas pikad "tormiaastad", mis algasid N-Liidu esimese okuatsiooniga (1940), siis kolm aastat (1941-1944) Natsi-Saksamaa okupatsiooni, ning lõpuks 47 aastat Nõukogude-Eestit (1944-1991). Tolle poolesaja aasta vältel - mil toimusid mitmed küüditamised, süütute inimeste vangistamised ja tapmised ning sõjad, lisaks nende hirmust põgenemised kodumaalt - kaotas Eesti sadu tuhandeid oma elujõulistest poegadest ja tütardest. Küüditatuist ja sõjatandreilt pääsesid vaid vähesed tagasi kodukanti. Välismaile põgenejaist jäid suurem osa oma "uuele kodumaale" elama. Siinkohal tuleb aga nentida veel ka seda, et kuigi elati eemal sünnikodumaast, polnud paljud põgenejaist kaotanud armastust selle vastu ja on läbi

aastakümnete andnud märkimisväärse panuse Eesti keele, kultuuri ning eestlase omapära alalhoiuks, mil see kodu-Eestis tihtipeale oli seotud raskustega.

Kodumaalt lahkunute hulka - kel sünnikodumaa siiski armas - kuulub ka tollane Tehna Pahapillide pere, kes 1944. a. varasügisel üle Balti mere Rootsi põgenes, kus nad omale ajutise kodu löid ja hiljem sealt Kanadasse emigreerusid. Sellest lähemalt kirjutise järgmises peatükis.

2 - Suur-põgenemine Rootsi.

Kuna 1944.a. suvel oli juba ilmne, et on raugemas Eestit kaitsvate jõudude jaoks idast pealetungiva punaarmee vastu võitlemiseks, siis otsustasid tuhanded eesti pered, k.a. paljud saarlased, et on kodumaalt vaja põgeneda - peamiselt Rootsi. Seda tegid ka Tehna Julius ja Heleene oma 7-liikmelise perega: neli 8-15 aastast poega, üks kaheaastane tütar ja ka 77-aastane vanaema Mare. Ülemere reis algas 22. septembri öösel Küdema lahest purjelaev Elliga - mille pardal oli ligi 180 inimest - eesmärgiga jõuda Gotlandi saarele. Nende ridade kirjutaja oli siis veel 15-aastane poisike, aga pidi mõneti juba ka mehe eest välja astuma.

Tema isa, Julius, kes lisaks oma taluperemehe ametile oli elukutselt metsapraaker - Tallinnas asuva Põhja Paberi ja Puupapivabriku kauaaegne ainuesindaja Saaremaal. Seoses sellega oli ta pidevalt kontaktis Eesti saarte ja mandri vahel sõitvate laevade omanikega, k.a. Elli, mille kapten-omanik elas Ninasel - Küdema lahe loodekaldal. Arvesse võttes üha kriitilisemaks muutuvat sõjalist ja poliitilist olukorda mandril, tegi Julius koos abikaasa Heleene ja mõninga lähedase sugulasega 1944 a. vara-suvel otsuse, et sugulased, kes soovivad, lahkuvad kodumaalt niipea kui selleks saabub "õige aeg". Põgenemise läbiviimiseks oli kokkulepe ELLI kapteniga. Kodusaarelt lahkumise kuupäeva lükati aga korduvalt edasi - loodeti / oodati, et vast ehk kordub aastal 1918.a. toimunud ime.

Pahapillide kodumaalt lahkumise plaanis tekkis aga äkki tõsine raskus. Juliuse ja tema mõttekaaslaste kavast oli haisu ninna

saanud naabrimees Jaan. Sama isik, kellest teati, et ta esimesena Võhma külas - juunis 1940 - heiskas sirbi ja vasaraga punalipu oma kodu õuel, ja sügisel 1941 vahetas ta selle kiirelt välja haakristiga varustet, veidi teistsuguse punase lipuga. Naabri kaebuse peale ilmus saksa poliitpolitsei Tehna kodu-uksele augustikuu algpäevil ja pereisa Julius vahistati ning viidi Pangale, kus asus sakslaste kohalik valveasutus. Sealt saadeti ta komandantuuri vanglasse Kuressaares, süüdistusega, et ta tegevat ettevalmistusi rahva "massiliseks põgenemiseks", mis "õõnestavat riigikorda ja tekitavat rahva keskel ärevust".

Seoses Juliuse vangistamisega tuli pere põgenemisplaanis teha ümberkorraldamisi. Kiiruga kokku kutsutud lähisugulaste nõupidamisel, kus pearoll lasus pereema Heleenel, aga ka tema vanimal pojalt Johannesel - 15-aastane "mees" - otsustati, et ema ülesandeks jääb Juliuse sakslaste käest vangist välja toomine ja Johannesest saab jalgrattur-virgats, vahendamaks teateid külarahva ja laevakapteni vahel seoses muutunud olukorraga. Nagu ülalpool mainitud, elas kapten Ninasel - Võhmalt umbes 15 kilomeetrit eemal, teisel pool Küdema lahte. Telefoni ei juletud selleks kasutada, aga leiti, et ega's sakslased ju poisikest jalgrattal kahtlustama hakka; ei hakanudki!

Heleenel õnnestus sakslaste käes vangis olev Julius - tuttavate vahendusel - vabaks "osta". See läks maksma tubli vankritäis loomaliha, mis saadi paari kodulooma tapmisest (*hea naabrimehe, Adri Sandri kaasabil*) ja mille Heleene hobusevankril Kuressaarde (37 km) toimetas. Julius vabastati ja jõudis koju mõned päevad enne pere põgenemisõhtut, milleks oli määratud 22. september - seega juhuslikult sama päev, mil Tallinn taas punaarmee kätte langes ja sealt keegi "kangelane" Pikal Hermannil sinimustvalge riigilipu sirbi ja vasaraga varustet punalipuga asendas.

Käesoleva kirjutise autori mälu järgi läks õhtu pimeduses põgenike vedamine sõudepaatidel Võhmalt asuvast Veerenina rannast (ka Ninaselt) eemalseisvale emalaevale - mis oli ankrus Küdema lahe

põhjaosas - suhteliselt viperusteta, jättes siin mainimata mõningad raskemeelsed eemaldumised kaasa võetud kraamist. Ilma erandita, midagi peale väikese käsipaki laevale kaasa võtta ei lubatud - ruumi tuli ju hoida inimestele! Suuremad pakid tulid kaldale jätta, kust need teatavasti järgmisel hommikul külarahva poolt leiti ja omandati, k.a. hobused vankritega. Sinna jäi ka Tehna noor hobune Miira, kellega pere oli õhtul randa tulnud. Teised koduloomad lasti enne põgenemist koduõuele lahti - küllap ka need hiljem omandati naabrite poolt! Laevale kogunes 180 inimese ümber, nende keskel mitmed emad väikelastega - oli ka vanaemasid ja vanaisasid. Naisperet oli mõnevõrra rohkem, kuna mitmetel olid abikaasad jäänud sõjatandrile, nii ühele kui teisele poole rindejoont.

Nii, nagu oli ette planeeritud, purjetas ELLI 22. septembri hilisõhtul vaikselt mööda Pangal asuvast saksa piirivalve punktist ja peatselt oldigi teel ulgumerele - kursiga Gotlandi saar Rootsi idarannikul. Esimesel ööl laabus sõit seiklusteta - jõuti päris hulgakese põgenemisteest seljataha jätta. Keskhommikuks oli aga tõusnud tugev tuul, mis mõne tunni pärast juba lausa tormiks muutus. Õhtupoolikul ütles üles ELLI abimootor ja tugeva tormi tõttu oli ka purjede kasutamine seotud tõsiste raskustega; ELLI-st ja tema inimestest oli saanud nagu abitult õõtsuv pähklikoor sügistormis möllaval Balti merel!

Ei tea, kui kaua oleks ELLI suutnud vastu pidada, kui poleks teda järgmisel varahommikul juhtunud nägema valvesolev Rootsi sõjalaev, kes põgenikud lahkelt oma pardale võttis, ELLI sleppi sidus ja kõik mõne tunniga Farö saarele toimetas. Sealt algas "reisijatel" põgenikulaagri ajajärk, mis kestis mõnele pikemat, teisele lühemat aega - olenedes sellest, kuidas lahke Rootsi riigi abil kellegile töö- ja elukoht leiti.

Seitse aastat hiljem emigreerus Tehna Juliuse seitsmeliikmeline pere Kanadasse - vahepeal olid nad Göteborgis matnud vanaema Mare. Käesoleva kirjutise koostamise ajal on Pahapillide Sugupuus - mida Johannes on juba mõnda aega hoolega koostanud - Põhja-Ameerika "okstel" 61 nime. Neist 5 on vahepeal manalasse jõudnud, 56 on veel elavate nimekirjas, kellest 8 on omale USA-s kodu loonud. Teised

kõik Kanadas - peamiselt Suur-Toronto linna piirkonnas või sellest paarisaja kilomeetri kaugusel.

1944.a sügisel põgenes ka Juliuse noorem vend AUGUST (1904-1960) - kes peale ülikooli õpinguid (juura!) poissmehena Tartus elas - Rootsi, hiljem seal omale pere lõi ja sinna elama jäi. Umbes samal ajal kolis ka nende noorim vend ALBERT (1907-1996) - elukutselt meremees, tol suvel ajutiselt sünnikodu elanik - Tallinnasse ning seal omale pere lõi ja sinna elama jäi.

3 - Veel Tehna rahvast ja uuest talumajast.

Nagu eespool juba mainitud (*sissejuhatuse viimases osas*), ehitasid Julius ja Heleene 1930-ndate keskel Tehna õuele uue ja tollal moodsa talumaja, millest siin-allpool pilt. Esimese N-L okupatsiooni aastail võttis kohalik

punaarmee staabiohvitser ühe Tehna uue maja toa ja päikeselise veranda enda ja oma (*Ukrainast kohale toodud*) abikaasa eluruumiks; sama tegi hiljem ka kohaliku saksa väeosa komandant (*temal polnud abikaasat*). Kuigi sellega kahanes tunduvalt talu kaheksa-liikmelise pere igapäevane eluruum, saadi siiski eluga hakkama (*ka vana maja oli ju veel*

kasutuskõlblik!), ja õnneks polnud perel ka erilisi probleeme kummagi võõrsõdalasega.

Sünnikodust Rootsi põgenedes jäi kodu elanikest tühjaks. Hiljem (*kirjateel paari naabrina koduküllast*) sai pereema Heleene teada, et talu uude majja oli paigaldatud kohaliku kolhoosi kontor ja küla postkontor, ning maja ühes osas elas kolhoosi agronoom. Talu vana elumaja ja muud ehitised (*aidad, rehemaja, loomade laudad, puukuur*) olevat maha lõhutud ja neis leiduv puitmaterjal kasutatud talviti "uue maja" küttepudeks. Üks naaberkolhoosi esimees olevat eemaldanud Tehna maja punasest kivist katuse ja viinud selle enda majale katuseks, ning lasknud Tehna majale peale panna mingi eterniit katuse.

Peatselt pärast Eesti taasvabanemist (*augustis 1991*) sai pere Kanadas teada, et sünnikodumaal tagastatakse talud ja majad nende õiguspärasele

omanikele. Tehna osas tähendas see seda, et talu taastatakse vahepeal manalateele läinud Taavi ja Mare kolme poja lastele. Kuna tollane uus maja oli ehitatud Juliuse ja Heleene poolt (*ilma panuseta Juliuse vendadelt*), siis lepidi sõbralikult kokku Augusti perega Rootsisis ja Alberti perega Tallinnas, et maja eraldatakse koos 1 ha suuruse aiamaaga muust talumaast. Maja koos aiamaaga tagastatakse Juliuse ja Heleene lastele, muu talumaa, ca. 50 ha läheb ühisomandina Juliuse, Augusti ja Alberti lastele. Nii sai ka tehtud, ja igal "uuel" omanikul on nüüd juba "taskus" ka vastav tõend Eesti Vabariigi maaderegistrist!

90-ndate lõppaastail lasevad Juliuse ja Heleene pojad - Johannes, Raimund ja Forselius, ning tütar Anne - Tehna talumajale, mis neile mõne aasta eest (*halvas olukorras - polnud seal ju ligi 50 aastat remonti tehtud!*) oli tagastatud - teha põhjaliku kapitaalremondi ja ajakohase moderniseeringu (*k.a. maja katus - seekord aga punasest metallist*). Siin kõrval on 2011.a. suvel uuendatud majast tehtud pildi koopia - koos Johannesega Kanadast - kes mõned aastad tagasi oli maja remondi- ja ajakohastustööde peaplaneerija ning juhendaja - kusjuures tal' kohapealseks abiks oli onupoeg Jaak perega Tallinnast.

Peatselt pärast maja remont- ja uuendustöid kingib Johannes enda osa maja omandiõigusest (*1/4 mõtteline osa kinnistust*) Jaagule. Aastal 2013 registreerib Jaak Tehna kinnistu endale koduaadressiks! SEEGA ON LIGI KUUE ERIOLUDEST TULVIL OLNUD AASTAKÜMNE LÕPUL TEHNAL (*vähemalt ametlikult*) TAGASI ÜKS PAHAPILLIDEST, KELLE JUURED ASUVAD SÜGAVAL TALU MAAMULLAS!!! Tänu Jaagu abikaasa Kulla ideele, on töös projekt "**EV-100 Tunnustupark Tehna rahvale**", mille raames istutatakse talu õuemaale puud, mälestamiseks esivanemaid, kes olid sündinud ja/või üles kasvanud Tehnal. Eesmärk on projekt realiseerida Eesti Vabariigi 100-ndaks sünnipäevaks.

Mis puudutab ülejäädvat (*ca. 50 ha*) Tehna talumaade kinnistut, mainime siin veel seda, et too koosneb neljast ca. 10 ha. suurusest endistest

põllu-, heina- ja karjamaadest Võhmal, ning ühest umbes sama-suurest maatükist naaberkülas Järisel. Põllumaad ei ole pikemat aega enam kasutusel olnud. Väike osa endistest heina- ja karjamaadest on paarile kohalikule loomakasvatajale rendile antud. Nii karja- kui heinamaad on kaetud väärtusliku metsaga, kus leidub erinevaid liike leht- ja okaspuid - nii vanu kui noori. Ühel metsatükil korraldati paar aastat tagasi praeguste omanike poolt valikraie. Ülejäädav suurem osa metsast ootab raiet, mõneti ka lageraiet ning sellele järgnevat metsa taasistutamist.

4 - Tehna Pahapillide elust ja tegevusest uuel kodumaal - alul Rootsis, hiljem Kanadas.

Algame ülevaatega Juliuse ja Heleene vanimast pojast, **Johannes** (s. 1929), kelle eesnimeks peale immigrandina Kanadasse saabumist (1951) saab **John**. Johannese hariduse omandamise teekond katkes tollase Eesti eriolukorra tõttu peale gümnaasiumi esimese klassi õppetöö lõppu 1944.a. kevadel, Kuressaares, kuid jätkus visalt edasi Rootsis ja Kanadas. Kuna see erineb tublisti teiste omast ehk nn. "normaalseist", siis vaatleme siin veidi lähemalt tema pikaks veninud (*kümneaastast!*) keskhariduse omandamise lugu. Sellele järgneb mõningat tema kutsealase hariduse õpinguteks Toronto Ülikooli "eriloal" sissesaamisest, siis lühikirjeldus tema kutsealasest ja ühiskondlikust tegevusest, kusjuures viimane neist hõlmab nii Kanadat kui Eestit. Peatüki lõpposas on lühikirjeldused tema vendadest ja õest, ning nende lastest. Kuna peatüki allpooltoodud osades esineb andmeid, mis on k.o. kirjutise autori poolt juba varem avalikult ilmunud, siis kasutab ta neis siin isiklikku kirjavormi - "mina", "minu", "meie", jne.

Kevadel 1945 Rootsis põgenike laagrist lahkudes sai minust 16-aastane sissetulekut teeniv "töömees", kuna isale ja emale oli tollal 8-liikmelise pere võõrsil elatamiseks abi vaja. Kõik oma seitse aastat Rootsis töötasin ma täisajaga - alul lihttöodel erinevates töökodades, hiljem tehnilist laadi kontoritöodel. Lõviosa oma keskharidusest omandasin ma päevatöö kõrvalt - nn. vabast ajast - erinevate õhtukoolide kaudu Rootsis, s.h. Göteborgi Tehnilise Instituudi juures töökoja juhataja (*Verkmästare*) eksami

ettevalmistus (*kaks aastat, kaks õhtut nädalas*), ja viis aastat - kirjateel - Rootsi kaugeõppe-gümnaasiumi NKI õpilasena. Mu kolm nooremat venda käisid Rootsis täisajaga koolis: Raimund (*s. 1930*) alul algkoolis, hiljem keskkoolis; Forselius (*s.1933*) ja Aare (*s.1936*) algkoolis, kus meie "Rootsi aja" lõpul ühines nendega seal ka mu õde Anne (*s.1942*).

Peale immigrandina 1951 suvel Kanadasse saabumist koos vanematega, kolme noorema venna (*vanused 16, 18 ja 20 aastat*) ja 9-aastase õega, töötasin Torontos mõned kuud lihttöölisena, samaaegselt (õhtuti) ühe kohaliku keskkooli juures täiendamas end inglise keele osas; vennad ja õde taas täisajaga koolis. Samal sügisel leidsin parema töökoha ühes elektri raskeseadeldiste töökojas tehnilise joonestajana / disainerina. Kaks aastat hiljem avaldasin soovi alustada õpinguid Toronto Ülikoolis, inseneri teaduskonnas. Sealt sain peatselt põhimõtteliselt jaatava vastuse, kuid lisaga, et enne tuleb mul läbida viis üks-ühiega kohtumist ülikooli professoritega (*füüsika, keemia, matemaatika, inglise keel ja saksa keel*), kuna arvati, et võib-olla ei vasta minu keskhariiduslik tase Kanada Ontario Provintsi nõuetele ülikoolis õpinguteks!? Professoritega üks-ühiega juteldes aga leidsid nad kõik, et olin küps õpinguteks ülikoolis!

Oma neljaaastase (1953-57) ülikoolikursuse (*seekord juba täisajalise tudengina*) Toronto Ülikoolis lõpetasin mehaanika inseneri B.ASc. kraadiga kevadel 1957. Samaaegselt sain ma mitmed head tööpakkumised, nii Kanadast kui USA-st (*olin ju nn. "mature student", kellel ülikooli lõpetades juba 9-aastane töökogemus mitmelt erialalt!*). Peatselt asusin tööle praktikant-insenerina ühe USA suurfirma Kanada filiaali juures Torontos. Siit algas minu kutseline töö ja tegevus! Kaks aastat hiljem võeti mind vastu Ontario Inseneride Ühingu täisliikmeks - P.Eng. - (*registreeritud kutseline insener*). Minu edasine karjäär - mille hulka kuulub ka tööga paralleelselt (taas õhtuti!) omandatud magistrikraad (M.ASc) Management Sciences erialal Waterloo Ülikoolist - on ülevaatlikult kirjas mu kodulehtedel, mille veebiaadressid - nii eesti- kui ingliskeelsetele - leiame k.o. kirjutise lisast.

Momendil olen juba parkümmend aastat erus olnud. See aga on mul võimaldanud aktiivne olla siinsete erinevate eesti kultuuri- ja rahvuspoliitiliste organisatsioonide tegevuse juures. Sellest kõigest lähemalt minu kodulehtedelt.

Nüüd aga mõneti mu perekonnast. Mul on minu **esimesest abielust** - kaasaks tubli **Kristi** (n. *Läänsoo; 1934-1990*), kelle ma kahjuks varakult kaotasin tema pikaajalise vähihaiguse läbi - kaks poega: **Carl-Walter** (s. 1958) ja **Paul-Eric** (s. 1961), ning viis lapse-last: Carlilt kolm, Ericult kaks. **Carl** - nüüd juba aastaid vannutatud kutseline audiitor (*Chartered Accountant*) - omab koos abikaasa Maryannega eduka audiitorifirma Muskokas (*kaunis suvitusrajoon, ca. 200 km. Torontost põhja suunas*). **Eric** - insener nagu mina, kuid tööstusalal (*Industrial Engineer*) - omab veel ka magistrikraadi äriandusosalal (MBA) ja töötab juba pikemat aega oma erialal Ford-of-Canada peakontoris, Toronto lähistel.

Kõik minu lapselapsed on kõrgharidusega ja töötavad oma erialadel Kanadas, peamiselt suur-Toronto piirkonnas.

Oma teises abielus - kaasaks **Stella Kerson** (n. *Kiivet; 1920-2007*) - olen ma parkümmend aastat (*1992-2007 koos temaga, hiljem üksinda*) korraldanud mitmeid erinevaid eesti kultuurilisi üritusi: kontserte, teatrietendusi ning kunstinäitusi. Suuremad kontserdid toimusid koos- ja kaastöös kohaliku muusika-suurürituste korraldaja SOUNDSTREAMS CANADA-ga, publikuks nii kohalikud eestlased kui kanadalased. Mitmel meie poolt korraldatud kontserdil esinesid lisaks kohalikule talendile ka tuntud kodu-Eesti muusikud ja koorid - n.h. bass-bariton Mati Palm, pianistid Peep Lassmann ja Marje Lohuaru, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tallinna Poistekoor, Eesti Riiklik Meeskoor, ja mitmed teised. Meie multikultuursete ürituste eeltöö toimus tihtipeale koostöös Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiaga Tallinnas. Neist kõigist leidub rikkalikult andmeid minu eespool mainitud kodulehtede veergudel, ning näeb pilte mu e-albumist, millele viited minu kodulehtedel.

Paljudest meie poolt korraldatud kontsertidest, teatrietendustest ning kunstinäitustest on võrdlemisi täiuslik ülevaade ka Eesti Kunstide Keskuse (EKK) kodulehel, mille leiame veebist - aadressilt www.estarts.ca - "ekk info" osast, rea "varem-toimunud üritused" kaudu. Koos Stellaga olime aastakümneid EKK pea-juhtisikud ning tolle elu ja hing!

Lisaks eespool toodule lubagem siin mainida veel ka seda, et nii Kanada kui Eesti riik hindab kõrgelt meie Kanada-Eesti vahelist multikultuurset tegevust. Selle tunnustuseks pälvisin ma (suvel 2002) Briti kuninganna Elizabeth II 50. Juubeliaasta kuldmedali, mille fotost ja tunnustusega kaasnenud dokumentatsioonist on koopiad minu kodulehtedel. Eestluse allalhoiu panuse eest Kanadas pälvis Stella 2002. a. Eesti Vabariigi Valgetähe teenetemärgi, V klass; tunnustuse üleandmispildist on koopia tema ingliskeelsel kodulehel, aadressil <http://pahapill.ca/stella.htm> .

Nüüd aga sammu-paar edasi - lühiülevaadeteks mu vendade ja õe ning nende perede tegevusest!

Mõningad aastad peale minu õpingute lõppu Toronto Ülikoolis, lõpetas mu noorem vend **Raimund** sama ülkooli arstiteaduse alal, ja temast sai omaette praktiseeriv **perearst**. Nüüd on ta juba mõned aastad erus olnud ja ilmselt naudib oma pensioniaega. Noorusaastail oli Raimund mõneti tegev ka siinses eestlaskonnas toimunud erinevatel rahvuskultuurilistel üritustel - esinedes näitlejana, ka etlejana. Ühiskonnas tuntakse teda kui täiehingelist eesti rahvuslast. Raimundi noorem poeg **Peeter Ain** on samuti lõpetanud arstiteaduskonna Toronto Ülikoolis. Tema aga jätkas õpinguid erinevate ülikoolide juures Ameerika Ühendriikides, ja temast on saanud **neurokirurg**. Momendil töötab ta oma erialal ja elab USA-s, Milwaukee linnas, Wisconsinis osariigis.

Meie vend **Forselius** (Fors) õppis Toronto Ülikoolis ehitustehnika alal. Peatselt sai temast ühe rahvusvaheliselt tuntud spetsiaalse ehitusfirma (*betoonsillad, suur-tunnelid, jms*) üks partner-osanikke. Firma peakontor, kus ta töötab, asub Torontos. Praegu töötab ta veel, kuid nüüd juba osalise ajaga, ilmselt ettevalmistamiseks end lähitulevikus algavale pensionäri elule, ning ka oma noorema pojale - **Timothei (TIM)** - elukutselt ehitusinsener - "teatepulga" edasiandmiseks. Tim on seal isa kõrval töötanud juba mõned aastad kutselise insenerina. Forsi vanem poeg **Thomas (Tom)** on lõpetanud ülikooli business-finantsalal, on elukutselt CPA (*Chartered Professional Accountant*) - ja töötab Lõuna Ontarios. Üks Forsi tütardest - Leigh-Ann - on elukutseline kunstnik ja töötab õppejõuna Bowling Green Ülikooli juures, Ohio osariigis, USA-s.

Vend **Aare** (1936- 2000), peatselt pärast keskhariduse omandamist tegeles pikemat aega Torontos, ka USAs, erinevate kehakultuuri alal tegutsevate kliinikute loomise ja juhendamise, ning oli hiljem ka mõnes neist partner-omanik. Kahjuks pidi ta aga manalateele asuma suhteliselt varakult oma meheas. Mõlemal tema pojal on kõrgharidus ja töötavad USA-s - neist vanem, **Scott Aare** perega Milwaukee linnas, Wisconsinis. Noorem vend **Stacey John** perega St. Augustini linnas, Floridas. Siinkohal on huvitav mainida veel ka seda, et Scott on oma isa sünnikodu hiljuti kahel korral külastanud - esiteks suvel 2014, ning aasta hiljem koos perega. Mõlemal korral oli tema Euroopa reisu Eesti osa (*Tallinn-Saaremaa-Tallinn*) korraldamises ekspert-abiliseks onupoeg Jaagu lahke ja alati abivalmis abikaasa Kulla, Tallinnast, ja onupoeg Jüri isegi kaasas giidina Scottiga tema esimesel Saaremaa reisel.

Meie noorim võsu - õde **Anne** - lõpetas Torontos gümnaasiumi ja asus peatselt tööle kohaliku suur-firma Ontario Hydro juures. Peale abiellumist ja kahe lapse sünni läks tööle Toronto ringkonna kooliametisse, mil ta paralleelselt oma tööga - osajalise tudengina - lõpetas Torontos asuva York Ülikooli finantsmanagement teaduste alal kraadiga BAS (*Bachelor of Administrative Studies*) ja on elukutselt CMA (*Certified Management Accountant*). Ta töötas aastaid oma erialal Suur-Toronto koolide valtsuse juures. Nüüd on ta juba mõned aastad erus olnud ja elab meie kadunud isa ja ema endises suvilas - Simcoe järve (*Torontost ca. 80 km. põhja suunas*) kaldal, kus ta lasi suvila nelja-aastajaliseks koduks ümber ehitada. Anne lastel - poeg **Duane** ja tütar **Lisa** - on mõlemal ülikooli haridus ja töötavad Suur-Toronto piirkonnas - Duane sotsiaalabi alal, Lisa instruktoriga nägemispuudega laste õpetajana.

Nii, nagu me kirjutise järgmisest peatükist näeme, võetakse Pahapillide suguvõsas omavahelist suhtlemist tõsiselt, ning ollakse valmis selleks ka isiklike kulutusi kandma (*üle ookeani mandritevahelised reisud pole ju odavad!*). Sama, kuid väiksemas mõõtnes saab öelda ka suguvõsa Põhja-Ameerikas eluneva osa kohta. Siin said suuremad kohtumised alguse Juliuse ja Heleene elupäevil - nende suvilas (*Simcoe järve kaldal - asukoht juba mainitud kirjutises Annest*) iga-aastaste Tänapühade (*Thanksgiving Day*) paiku toimunud kogupäevastest koosviibimistest,

nimega “**päev papa ja mamma pool maal**”. Ühest neist - 1979. a. sügisel toimunust - on siin allpool pilt, millel vasakult alates **istuvad**: mamma Heleene, süles poja Forsi tütar Lena; papa Julius ja poeg Forselius (Fors), Anne koer Koko; **seisavad**: Anne tütar Lisa, Forsi tütar Laura, Forsi

abikaasa Kristi, Forsi tütar Leigh-Ann, Johannese tollane abikaasa Kristi, Johannese poeg Carl, Raimundi tütar Erika, Raimund, onupoeg Jüri Tallinnast, Forsi poeg Thomas (Tom), Johannese poeg Eric, peretütar Anne, Forsi poeg Timothei (Tim), Carli (tollane) abikaasa Jennifer; pildilt puuduvad Anne poeg Duane ja Johannes - pildistaja.

<http://pahapill.ca/family-at-lake-simcoe-1979.jpg>

Peale isa ja ema manalasse lahkumist toimus esimene suurem suguvõsa kokkutulek siin mandril nende pojapoja, minu poja Carli kodus 2011. a. suvel, nimega “**Pahapills 60 Years in Canada**”. Sellel osales 45 Kanadas ning USAs elunevat Pahapilli - k.a. nende kolm sõpra. Oli igati tore ja meeldejääv päev - mitmekesise tegevusega kaunil järvekaldal. Ei puudunud ka perekondadevahelised võrkpalli võistlused (*mille tulemused vahekohtunik - Carl - tasavägiseks kuulutas*). Ürituse hiilgava läbiviimise eest kuulub suguvõsa eriline tänu Carlile ja Maryannele lahke vastuvõtu ning eestipärase kostitamise eest!! Päevast on rikkalikult pilte minu e-albumis, mille veebiaadress k.o. kirjutise lisas; mõned pildid ka osas C.

5 - Välis- ja kodu-Eesti Pahapillide-vahelised suhted

Nii, nagu on juba kirjas eespool (*ptk. 3 - Tehna talumaja tagastamisloos, ja ptk. 4 - Scottil isa sünnikodu visiidid*), on ilmne, et suhted kodu-Eesti ja

välis-Eesti Pahapillide vahel on sõbralikud ja üksteist abistavad. Seda tõendavad veel ka sugulaste-vahelised visiidid mõlemalt poolt Atlandi ookeani, samuti grupp-kokkusaamad Eestis.

Lähisugulaste-vahelised ülemere külastused algasid juba nn. Nõuka-ajal, mil Alberti poeg Jüri Tallinnast 1979. a. sügisel oma Kanada-onu Juliuse ja laste kodudes mõned nädalad veetis. Sellele järgnes Juliuse abikaasa Heleene ja tütre Anne 1988 visiit Eestisse, kus nad Tallinnas külastasid Heleene sugulasi - Saagpakke - ja Alberti poegade peresid. Alates suvega 1991, on Juliuse vanim poeg Johannes külastanud nii onu Alberti "poiste" kodusid Tallinnas, kui lähisugulasi Saare-Võhmal igal suvel, v.a. tänavu, mil ta seda tervislikel põhjuseil teha ei saanud. Samuti on ka Alberti teised pojad - Tiit ja Jaak onu Juliuse laste kodusid külastanud. Tiit viimase tosina-paari kestel kahel korral, Jaak koos perega suvel 1999 külalistena "Tehna rahva" Toronto kodudes ning Johannese "talvekodus" Floridas.

Peale Johannese ja õe Anne, on ka nende vennad - Raimund koos abikaasa Ivi ja tütre Erikaga, Forselius koos noorema poja Timiga ja poja abikaasa Jenniferiga hiljuti Eestit külastanud. Sama on teinud ka Johannese vanem poeg Carl (isegi kolmell korral!) koos abikaasa Maryanne, poja Andrew (Drew) ja tütre Kristiga; samuti Johannese noorem poeg Eric. Carlil, Drewl ja Kristil on ka EV kodanikupass taskus!

Johannese algatusel ja kodu-Eestis elunevate onupoegade Jüri ning Jaagu perede tõhusal kaasabil toimus Pahapillide suguvõsa esimene ülemaailmne suur kokkusaamine suvel 1996 Võhmal, kus üle ootuste oli kokku tulnud 180 sugulast (*k.a. mõned hõimlased*) nii kodu- kui välis-Eestist. Kohal olid kuus Kanadast: Juliuse pojad Johannes ja Raimund koos kaasadega ja poeg Forselius ning tütar Anne; Augusti poeg Taavi perega Rootsist, ning Alberti pojad Jüri, Tiit ja Jaak peredega Tallinnast. Neile lisandus ligi 160 osalejat mujalt Eestist, peamiselt Saaremaalt.

Suurüritus toimus kolmel päeval: laupäeval, 27. juulil oli üldkokkusaam ja pidulik õhtueine Võhma endises koolimajas (*nüüdses Rahvamajas*) ja tolle avaras aias; pühapäeva hommikul toimus manalasseläinute mälestus-

teenistus Anna kirikus Mustjalas; päeval lähisugulaste palvetund Tehnal, millele järgnes "piknik" talu "Pangandivälja" maa-alal. Esmaspäeval toimus "Tehnapoiste / tüdrukute" matk läbi talumaa põldude ja metsade, et ise, oma silmaga tutvuda talumaade tegeliku olukorraga! Allpool on pilt matkal osalejaist enne teeale asumist; pildil vasakult: Jüri (*Tallinn*), Anne (*Kanada*), Taavi (*Rootsi*), Raimund (*Kanada*), Tiit (*Tallinn*), Johannes (*Kanada*), Forselius (*Kanada*) ja Jaak (*Tallinn*). Pildilt puudub Jaagu abikaasa Kulla - pildistaja.

Suguvõsa suur-kokkusaamast on veel pilte Pahapillide sugupuu (Genealogy) kodulehel "Family Photos" osas. Kodulehe veebiaadress on antud kirjutise lisa - osas A.

Peale suurkokkutulekut Võhmal on korraldatud kolm väiksemat suguvõsa kokkutulekut Eestis: juulis 2005 ja 2013, augustis 2015. Neist esimesed kaks toimusid Tehnal, kolmas Jaagu ja Kulla suvekodus, Tallinna lähisel. Osavõtt esimesel oli 30, teisel 35 ja kolmandal 30. Esimesel osalesid Johannes Kanadast ja mitmed igast Alberti poiste peredest Tallinnast, samuti mõned kohalikud Aadama Laasi, Kõpu Jüri ja Nurga Taavi "okstelt" Pahapillide sugupuust. Teisel: Johannes ja sõber Joyce ning õde Anne koos poja Duene'iga Torontost, taas paljud Alberti poiste peredest Tallinnast ning mõned kohalikud eespool mainitud okstelt Pahapillide sugupuust. Kolmandal osalesid lähisugulased: kaheksa Kanadast: Johannes ja sõber Joyce, Carl ja Marianne ning nende poeg Andrew ja tütar Kristi; Forselius ja poeg Tim koos abikaasa Jenniferiga; kaks Rootsist: Taavi ja abikaasa Marita, ning kakskümmend Tallinnast, seega peaaegu kõik Alberti poegade Jüri, Tiidu ja Jaagu peredest Tallinnas.

Kõigist kolmest kokkutulekust on rikkalikult pilte Johannese e-albumis, mille veebiaadress on antud kirjutise lisas - osas A. 2013 . a. kokkutulekust osavõtjate nimekirja ja Johannese avasõnast leiame koopiad tema pere kodulehe <http://pahapill.ca> avalehe teisest osast.

6 - John (Johannes) Pahapill ulatab abistava käe oma sünnikodumaa valitsusele.

Eesti Vabariigi taas-iseseisvuse algaastail (*90-ndate keskpaigu*) sai Johannes kutse / pakkumise CESO-lt (*Kanada riiklik mitmekesist rahvusvahelist abi andev organisatsioon*), et ta annetaks paar-kolm kuud tasuta tööd Eesti valitsusele Tallinnas - nõustamaks Vanglate Ametit seoses kavandatud muudatuste rakendamisega karistustkandvate isikute töörezhiimis, asendamaks nn. Nõuka-ajastu tüüpi tegevus lääne stiili tööprogrammiga. Kuna ta oli tollal juba oma kutselisest tegevusest erus ja tema ülemere lennu ning peavarju kulud Tallinnas lubati kanda Kanada ja Eesti riigi poolt, ja kuna tal oli pikaajaline (*1975-89*) kogemus taolise "asjaga" Kanadas (*seoses Ontario provintsi vanglate töörezhiimi rakendusega*), siis huvitus ta CESO kutsest ja nõustus pakkumise **prooviks** vastu võtta.

Ilma, et siin kõnealoleva töö detaile lähemalt kirjeldada mainime vaid seda, et Johannes tegeles "asjaga" Tallinnas mõned kuud kolmel suvel järjest (*1996 - 98*). Selle aja jooksul ta külastas kõiki kinnipidamiskohti Eestis ja esitas Vanglate Ametile mitmed põhjalikult läbimõeldud ning Eesti kolleegidega läbiarutatud soovitused, millest teatavasti lövi osa neist hiljem ka rakendust leidis. Nii, nagu on eespool juba mainitud, tuli töö teha tasuta - ja nii see ka tehti - seega oli see Johannese kink oma sünnikodumaa valitsusele!

Siinkohal tuleb siiski lisada veel ka see, et Johannese eespool mainitud kolm Eestis veedetud suve andsid talle ideaalse võimaluse seal teha uuringuid seoses **Pahapillide sugupuuga** - täiendamaks tolles esinevate isikute geneoloogilisi andmeid. Johannes on Pahapillide sugupuu

koostamisega tegelenud nüüd juba üle veerandsaja aasta, ja momendil on tolles 1123 isiku nime. Sugupuu veebiaadressid leiame kirjutise lisas - osast A.

7 - Lõppsõna

Nii, nagu on üldpealkirja all mainitud, on kirjutis koostatud eeldusel, et see säilitatakse EV Kirjandusmuuseumi kultuuriloolises arhiivis. Kuigi kirjutises esineb andmeid, mis on sama autori poolt erinevais avalikes kirjutistes (ka veebis) juba varem ilmunud, esitab ta neist siin väljavõtteid, kuna veebisolev võib peale tema manalateele asumist suhteliselt peatselt ühiskonnale mitte-kättesaadavaks muutuda. Eesti Vabariigi arhiivinduses säilib see loodetavasti tunduvalt pikemat aega!

Kuna kirjutist lugedes võib jääda (*ja küllap vist jääbki!*) mulje, et tolles on kirjutaja enda eluloole tunduvalt rohkem tähelepanu pööratud kui teiste "luubiallolevate" isikute elulugudele, siis vajab see selgitust - selleks ongi siin järgmine kaheosaline kirjalõik:

1 - Kirjutise autoril on tema vendadest ja õest tunduvalt erinev keskhariduse omandamise teekond, milles - muide - peegeldub ka paljude teiste temavanuste Eesti noorte koolitee keerdkäigud võõrsil. Siit siis eeldus, et tema oma võib pakkuda lugejale veidi enam huvi, kui ta vendade ja õe omad, kuna need laabusid enam-vähem normaalselt - täisajaliste tudengitena nii Rootsis kui Kanadas.

2 - Autor on lisaks oma kutselise tööle ja tegevusele aastakümneid aktiivselt - vabatahtlikuna - tegelenud mitmetahulise kultuurilise tööga, mis hõlmab nii välis- kui kodu-Eestit, ka Kanada muud multikultuurset ühiskonda. Sellest tuleb ju jälg jätta ka kodu-Eesti mäluasutustes!

Lootuses, et lugeja leiab kirjutisest mõningat, mis teda huvitab, lõpeb siinkohal ülevaade Tehna Taavi ja Mare Pahapilli vanima poja Juliuse ja abikaasa Heleene perede elust/olust välis-Eestis, aga mõneti ka nende kodu-Eestiga seonduvast tegevusest. Juliuse vendade - Augusti ja Alberti - perede elust ja tegevusest leidub arvatavasti piisavalt ajaloojälgi nii Rootsi

kui Eesti mäluasutustes, kuna kõik nende järeltulijad omavad kõrgharidust ja töötavad edukalt oma erialadel, nii Rootsis kui Eestis.

Järgneb lisa, milles on antud kirjutises mainitud andmeallikate veebis olevad aadressid, samas ka ülevaade kõneallose kahe Saaremaa küla asukohast, ning valik pilte Pahapillide suguvõsa Põhja-Ameerika osa esimesest suur-kokkusaamast Kanadas.

Lugupidavalt,

John (Johannes) Pahapill

8 - Lisad

A - Kirjutises esinevate viidete veebiaadressid:

- Pahapillide sugupuu avalikustatud koopia tarkvaral Genealogy, aadressil:
<http://www.genealogy.com/ftm/p/a/h/John-Pahapill-ON/index.html>
- Pahapillide privaat-sugupuu Ancestry tarkvaral, millele ligipääs sugupuu koostaja John (Johannes) Pahapilli kaudu:
<http://trees.ancestry.com/tree/10911092/family>
- anekdootiline "selgitus" - ingliskeelne - perekonnanime PAHAPILL tekkeloost - antud faili teisel lehel:
<http://pahapill.ca/Roots.pdf>
- 2011. a. suvel toimunud "**Pahapills 60 yrs. in Canada**" - päevakava, milles viited osalejate nimekirjale ning veebisolevale grupipildile:
<http://pahapill.ca/2011gatheringtimetable.pdf>
- Johannes Pahapilli kodulehed - eesti- ja ingliskeelsed:
http://pahapill.ca/john_ee.htm ; <http://pahapill.ca/john.htm>
- Stella Pahapilli (Kerson / Kiivet) koduleht: <http://pahapill.ca/stella.htm>

- Johannes Pahapillist kirjas Tallinna Ülikooli andmebaasis:
<http://isik.tlulib.ee/index.php?id=686>
- Eesti Kunstide Keskus (Kanadas) koduleht - eesti- ja ingliskeelne, mille eestikeelse avalehe "**ekk info**" rea ja ingliskeelse "**about**" kaudu leiame kirjeldusi Johannese Pahapilli ja abikaasa Stella poolt korraldatud mitmesuguste multikultuursete projektide / ettevõtmiste kohta:
<http://www.estarts.ca>
- Johannes Pahapilli pere kodulehe ülaosa vasakpoolse tabeli rea "**Pictures**" avades leiame tema e-albumi erinevate osade veebiaadressid:
<http://pahapill.ca>

B - Võhma ja Pahapilli külad Mustjala vallas:

Valla kaardil: Võhma punktide 3,4,5 juures; Pahapilli p. 6 & 7 all.
Ringkonna kaardil on külade asukoht näidatud punase kaldnoolega.

<http://pahapill.ca/mustjala.htm>

http://pahapill.ca/baltic_region_pahapill_roots.htm

**C - Valik pilte 2011.a. suvel toimunud Põhja-Ameerikas
elunevate Pahapillide suur-kokkutulekust:**

<http://pahapill.ca/2011-60-vbgrp.jpg>
<http://pahapill.ca/2011-60-vbnimekiri.pdf>

<http://pahapill.ca/2011-60-vb.jpg>

<http://pahapill.ca/2011-grp.jpg>
<http://pahapill.ca/2011-nimekiri.pdf>